مَنش یا شخصیت؟

اشتراک در شبکه‌های اجتماعی: [1]
آدرس صفحه: http://mava.

[2]

به قلم: حجت الاسلام دکتر حمید رفیعی هنر؛ روان شناس و مشاور مأوا

اسلام با «منشِ» افراد سروکار دارد تا «شخصیت» آن‌ها.

گُردون آلپورت (پدر روان‌شناسی شخصیت) در کتاب معروف خود؛ «شخصیت: یک تفسیر روان‌شناختی» به نکته جالبی اشاره می‌کند:

او می‌نویسد:

,Character is personality evaluated

and

.personality is character devaluated

«منش، شخصیت ارزیابی شده است و شخصیت، منش ارزش‌زدایی شده است»

منظور آلپورت این است که وقتی می‌خواهیم نگاه قضاوتی به بحث شخصیت داشته باشیم، بهتر است از تعبیر «منش: Character» استفاده کنیم؛ اما وقتی بدون نگاه قضاوتی و ارزیابانه به این موضوع نگاه می‌کنیم؛ تعبیر «شخصیت: personality » مناسب‌تر است.

*جالب است که امروزه روان‌شناسان مثبت نگر؛ که به تصریح خودشان نگاه قضاوتی به روان‌شناسی دارند به جای توانمندی‌های شخصیت از توانمندی‌های منش (Character Strength) سخن می‌گویند.

*اگر قرار باشد مباحث شخصیت از نگاه اسلامی را مورد توجه قرار دهیم؛ این‌را احتمالاً باید بپذیریم که اساساً اسلام یک نگاه قضاوتی به شخصیت انسان‌ها دارد.

* نگاه قرآن کریم به انسان یک نگاه دوگانه است.

قرآن هم ویژگی‌های مثبت (مومن، محسن، صابر، متقی، کاظم، عافی، و مانند آن) برای انسان بر می‌شمرد و هم ویژگی‌های منفی (هلوع، منوع، عجول، منافق، کافر، مشرک، و مانند آن).

*در روایات اسلامی نیز انسان‌ها درجه‌بندی شده‌اند و در قالب مفاهیمی چون «خُلّه»، «مَکرمه»، «خصله»، و «درجه» ویژگی‌های مثبت و منفی به آن‌ها نسبت داده شده است.

اینکه می‌گویم منفی یا مثبت یعنی یک نگاه قضاوتی و ارزیابانه.

*اسلام همواره از انسان‌ها می‌خواهد که شخصیت خود را به سمت ویژگی‌های مثبت سوق دهند و از ویژگی‌های منفی دور سازند؛ پس این یک نگاه هنجاری و تجویزی است و نه یک نگاه صرفاً توصیفیِ بدون قضاوت.

*این‌که شخصیتِ(خنثی و بدون قضاوت) انسان چیست، شاید خیلی مورد توجه آموزه‌ها قرار نگرفته باشد یا آموزه‌های زیادی در این‌باره نداشته باشیم که آن وقت بخواهیم خودمان را به زحمت بیندازیم تا بلکه یک مفهوم نزدیک به شخصیت در روان‌شناسی را در اسلام بیابیم: مفاهیمی چون شاکله، ذات، امرء، و مانند آن!

شخصیت هرچه که باشد؛ اسلام می‌خواهد آن را در قالب «منش» ببیند و تفسیر کند، و تجویز کند. آن وقت تا بخواهی

الی‌ماشاءالله آیه، روایت و مطلب در این زمینه می‌توانی بیابی!

*حال اگر قصد پژوهش در آموزه‌های اسلام را داریم به نظر می‌رسد مفهوم «منش» را بیش از مفهوم «شخصیت» باید مبنای کار قرار دهیم؛ این شاید یافته‌های بهتری را در اختیار جویندگان روان‌شناسی اسلامی قرار دهد.

* شاید بعدها از سازه دیگری به نام شخصیت اخلاقی نیز صحبت به میان بیاورم.

برچسب‌ها:
مَنش، شخصیت، دکتر رفیعی هنر، مأوا [3]

نشانی منبع:http://mava.iki.ac.ir/node/953

پیوندها
[1] https://www.addtoany.com/share#url=http%3A%2F%2Fmava.iki.ac.ir%2Farticles%2F%25D9%2585%25D9%258E%25D9%2586%25D8%25B4-%25DB%258C%25D8%25A7-%25D8%25B4%25D8%25AE%25D8%25B5%25DB%258C%25D8%25AA%25D8%259F&title=%D9%85%D9%8E%D9%86%D8%B4%20%DB%8C%D8%A7%20%D8%B4%D8%AE%D8%B5%DB%8C%D8%AA%D8%9F [2] http://mava.iki.ac.ir/files/images/articles/400851.jpg [3] http://mava.iki.ac.ir/tag/%D9%85%D9%8E%D9%86%D8%B4%D8%8C-%D8%B4%D8%AE%D8%B5%DB%8C%D8%AA%D8%8C-%D8%AF%DA%A9%D8%AA%D8%B1-%D8%B1%D9%81%DB%8C%D8%B9%DB%8C-%D9%87%D9%86%D8%B1%D8%8C-%D9%85%D8%A3%D9%88%D8%A7

[illegible]